Analyysi

Pankkien osuus yritysrahoituksessa kasvanut Suomessa

Rahoitusvakaus | 21.05.2015 | Pertti Pylkkönen

KIRJOITTAJA

Pertti Pylkkönen

Euroalueen PK-yritysten rahoitusvaikeudet ovat hiljalleen helpottumassa. Suomessa rahoituksen saatavuus on rahoituskyselyjen mukaan edelleen toiminut, mutta lainaehdot ovat tiukkenemassa. Vakuusvaatimukset ovat lisääntymässä, ja erilaisten sopimusvakuuksien käyttö yritysrahoituksessa on kasvussa.

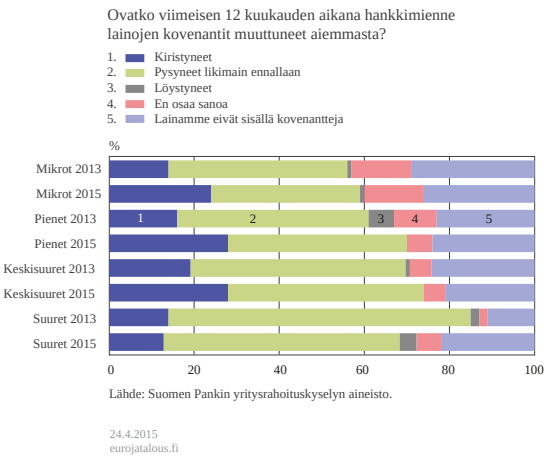
Luottojen korot Suomessa alle euroalueen keskiarvon

Euroalueen ongelmamaissa yritysten rahoituksen saatavuus on ollut jo useita vuosia vaikeaa. Yritysten pankkiluottokanta on supistunut, ja sen myötä yrityssektorin velkaantuneisuus – eli pankkilainat ja liikkeeseen lasketut velkakirjat suhteessa BKT:hen – on useassa euromaassa alkanut hienoisesti vähentyä. Euroalueen yritysten tiukat rahoitusolot näyttäisivät kuitenkin olevan hiljalleen kevenemässä. EKP:n neuvoston päätös laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman käynnistämisestä on kohentanut euroalueen yritysten pankkikeskeisten luottomarkkinoiden toimivuutta.

Euroalueen yritysten yhteenlaskettu pankkiluottojen supistumisen vauhti on viime kuukausina hidastunut selvästi. Alueen yrityksille tehdyt rahoituskyselyt kertovat myös yritysten rahoituksen saatavuuden paranemisesta. Lisäksi korkomarginaaleissa on nähtävissä pienentymistä sekä muissa luottoehdoissa on useassa maassa havaittavissa kevenemistä.[1]

Suomalaisten pankkien myöntämien uusien yritysluottojen korot ovat pitkään olleet euroalueen maiden alhaisimpien joukossa, mutta viime kuukausien aikana uusien yritysluottojen korot ovat Suomessa olleet nousussa. Nyt ne ovat kuitenkin edelleen euroalueen keskimääräisiä yrityskorkoja alemmat (kuvio 1).

Kuvio 1.

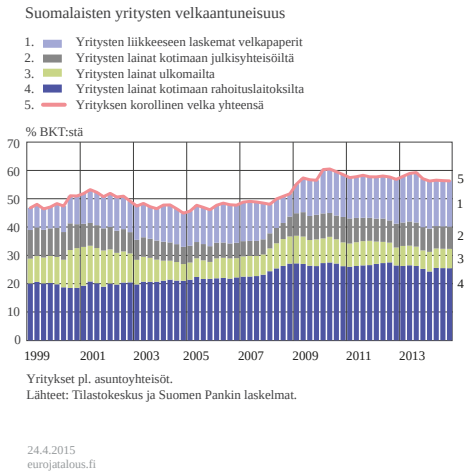

Rahoituksen kustannukset lievässä kasvussa

Suomen Pankin talvella 2015 tekemän yritysrahoituskyselyn mukaan rahoituksen saatavuus ei ole muuttunut merkittävästi. Rahoituksen saatavuuden tarkastelussa on kuitenkin havaittavissa, että yrityskoon pienentyessä ongelmat lisääntyvät ja rahoituksen kustannukset kasvavat.

Vakuusvaatimukset ovat kiristyneet ja sopimusvakuusehtojen eli kovenanttien käyttö on lisääntymässä (kuvio 2).

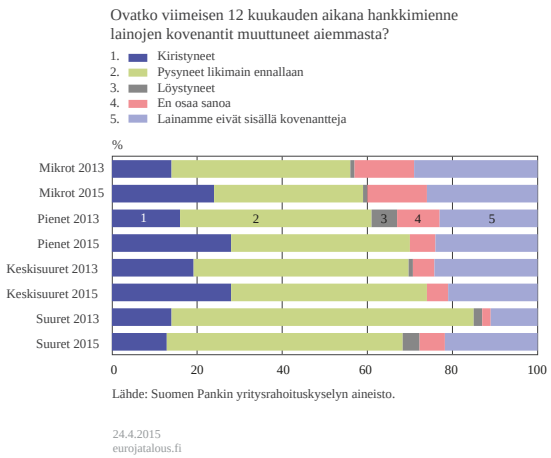
Kuvio 2.

Yritysrahoituksen tiukentumiseen viittaa myös se, että rahoituksen hankinnassa epäonnistuneiden tai uuden rahoituksen nostosta luopuneiden yritysten määrä on kasvussa. Uuden rahoituksen hankinta on ollut kaksijakoista: pienet yritykset ovat saaneet tai yrittäneet hankkia aiempaa enemmän uutta rahoitusta viimeisen vuoden aikana, mutta keskisuuret ja suuret yritykset ovat supistaneet ulkoisen rahoituksen hankintaa. Pienten yritysten rahoituksen hankinta on kohdistunut ensisijaisesti käyttöpääomaan. Suuremmat yritykset ovat vahvistaneet rahoitusrakenteitaan ja lisänneet myös kone- ja laiteinvestointeihin haettua rahoitusta. Suuret yritykset aikovat myös jonkin verran lisätä ulkoisen rahoituksen hankintaa investointiensa rahoittamiseksi.

Yritystoiminnan suurimmiksi ongelmiksi rahoituskyselyssä koettiin tuotantoon ja työvoimaan liittyvät kustannukset. Myös tuotteiden ja palvelujen kysyntää koskevat vaikeudet ovat lisääntyneet. Yritystoimintaan liittyvän sääntelyn on koettu lisääntyneen sitten edellisen, vuonna 2013 tehdyn kyselyn. Rahoituksen saatavuuteen liittyvät ongelmat ovat edelleen edellä mainittuja ongelmia pienempiä (kuvio 3).

Kuvio 3.

Lähde: Suomen Pankin yritysrahoituskyselyn aineisto.

24.4.2015
eurojatalous.fi

Pankkien tila ei este rahoituksen kasvulle

Suomalaisten yritysten markkinoilta hankkiman lyhyt- ja pitkäaikaisen rahoituksen määrä pieneni vuoden 2014 aikana. Yritysten liikkeeseen laskemien joukkolainojen määrä supistui vuoden aikana lähes 10 prosenttiyksikköä, ja myös yritystodistusten määrä väheni hieman. Työeläkelaitoksista nostettujen velkakirjalainojen määrä on ollut myös vähenemään päin. Pankeista nostettujen lainojen määrä on kasvanut tasaisesti. Rahoitusyhtiöiden osuus yritysrahoituksessa on kääntynyt kasvuun. Pankkisektorin keskimäärinen vakavaraisuus on säilynyt vahvana, eikä pankkien tilanne estä yritysrahoituksen kasvua.

Yritysrahoituksen vaihtoehdoissa on havaittavissa uusien toimijoiden, kuten erilaisten vaihtoehtoisten rahastojen tai joukkorahoituksen, orastavaa kasvua. Tämä auttaa yksittäisiä yrityksiä hankkimaan rahoitusta myös pankkisektorin ulkopuolelta, mutta koko yrityssektorin näkökulmasta määrät ovat vielä vähäisiä.

Toimintaympäristö vaikea jo vuosia

Suomalaisten yritysten toimintaympäristö on ollut vaikea jo useita vuosia, kun yrityssektori on ollut rakennemuutosten kourissa. Erityisesti elektroniikka- ja metsäteollisuuden muutokset ovat näkyneet voimakkaasti Suomen talouden alavireisessä kehityksessä. Myös kotimaisen kysynnän vaimeus on heikentänyt kotimaassa toimivien yritysten, kuten kaupan ja palvelualojen yritysten, kannattavuutta.

Yritykset ovat sopeuttaneet toimintojaan ja kustannuksiaan vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Tämän ansiosta yrityssektori on säilynyt kannattavana, mutta voittoaste eli voittojen

osuus arvonlisäyksestä on supistunut.[2]

Tuotteiden ja palvelujen kysynnän heikentyessä yritysten investointiaste on alentunut jo usean vuoden ajan, ja pääomakanta on rapautumassa. Investointien vähäisyys on näkynyt yritysten velkarahoituksen kysynnässä, ja suomalaisten yritysten koko korollisen velan määrä on pankkilainojen positiivisesta kasvusta huolimatta hieman pienentynyt (kuvio 4). Yrityskohtaiset vaihtelut kannattavuudessa ja velkaantuneisuudessa ovat kuitenkin huomattavia. Esimerkiksi PK-yrityksistä lähes puolet on velattomia.[3] Myös julkisesti noteerattujen yritysten kannattavuudessa ja velkaantuneisuudessa on merkittäviä eroja, ja pörssilistalla on useita voimakkaasti velkaantuneita yrityksiä.

Kuvio 4.

Talouden taantuma ei ole näkynyt vireille pantujen konkurssien määrän kasvuna.[4] Myöskään pankkien arvonalentumistappiot eivät ole kasvaneet hälyttävästi. Vuonna 2014 ne olivat runsaat 180 milj. euroa. Yritysluottokantaan (pl. takaisinostosopimukset) suhteutettuna arvonalentumistappiot olivat 0,10 % luottokannasta vuonna 2014. Pankkien järjestämättömät yritysluottosaamiset ovat myös pysyneet vaikeasta taloudellisesta ympäristöstä huolimatta kohtuullisina. Yritysluottojen järjestämättömät saamiset olivat vuoden 2014 lopussa 2,5 mrd. euroa eli 3,5 % luottokannasta. Järjestämättömien saamisten kasvun taustalla on se, että näiden saamisten määritelmä muutettiin EU:ssa yhdenmukaiseksi.[5] Vanhan määritelmän mukaiset järjestämättömät saamiset supistuivat hieman vuonna 2014.

Euroopan pääomamarkkinaunioni käynnistymässä

Euroopan komissio julkisti talvella ns. vihreän kirjan pääomamarkkinaunioinin muodostamisesta. Tavoitteena ovat eurooppalaisten rahoitusmarkkinoiden syventäminen ja yritysrahoituksen

saatavuuden parantaminen. Erityisenä tavoitteena on PK-yritysten rahoituksen saatavuuden edistäminen. Yritysrahoituksen monipuolistamisella pyritään myös vakaampaan eurooppalaiseen rahoitusjärjestelmään. Toteutuessaan pääomamarkkinaunioni parantaisi myös suomalaisten yritysten rahoituksen saatavuutta.

Viitteet

1. Survey on the access to finance of enterprises SAFE (marraskuu 2014) ja The euro area bank lending survey, 1st quarter 2015 (huhtikuu). ↑
2. Tilastokeskus (2014) Sektoritilit neljännesvuosittain. Neljäs vuosineljännes. ↑
3. Suomen Yrittäjät (helmikuu 2015) PK-yritysbarometri 1/2015. ↑
4. Tilastokeskus (2015) Konkurssit. ↑
5. Määritelmän muuttumisesta, ks. Finanssivalvonta (1.4.2015) Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2015. ↑

Asiasanat

pääomamarkkinaunioni, rahoituksen saatavuus, yritysrahoitus